

2022 Üniversite Kontenjanları

E. Erkut, 19 Temmuz 2022

Bu yazıda sadece lisans programlarına odaklanıyorum. Aşağıda son 5 yılın genel kontenjan sayılarını görüyorsunuz. Bu sayılara okul birincileri kontenjanları (2022 itibari ile toplam 12.000) dahil edilmedi.

Lisans Programları	2018 Kont.	2019 Kont.	2020 Kont.	2021 Kont.	2022 Kont.	2018-19 Fark	2019-20 Fark	2020-21 Fark	2021-22 Fark
Devlet	423,442	378,519	387,933	390,923	396,053	-44,923	9,414	2,990	5,130
Vakıf	85,722	81,526	87,839	92,396	89,709	-4,196	6,313	4,557	-2,687
Kıbrıs	13,038	10,115	10,431	9,997	10,632	-2,923	316	-434	635
Diğer Ülkeler	1,423	1,131	1,010	816	770	-292	-121	-194	-46
Toplam	523,625	471,291	487,213	494,132	497,164	-52,334	15,922	6,919	3,032

2018 yılındaki kontenjan balonunu 2019'da kısmen söndüren YÖK, 2020'de bu balonu tekrar şişirmeye başlamış. Son dört yılda devlet üniversitelerinde 17.534 kişilik (%4,6) kişilik kontenjan artışı söz konusu. 2020 ve 2021'de artırılan vakıf üniversitesi kontenjanları bu yıl gerilemiş. Kıbrıs kontenjanı 10.000 civarında seyrediyor. Diğer ülke okullarının kontenjanı ise sürekli düşüşte ve 2018 kontenjanının neredeyse yarısına düşmüş durumda.

Açıköğretim (+%8,5):

Açıköğretim kontenjanlarındaki gel-git devam etmekte. Son 5 yılın kontenjanları 48.500, 34.150, 39.900, 36.200 ve 39.300 olmuş. Fakat programlar ve kontenjanlar oturmuş görünüyor. Gecen seneden bu seneye sadece iki programın kontenjanı değiştirilmiş: Görsel İletişim Tasarımı 400'den 1.200'e çıkmış, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık ise 2.500'den 4.800'e çıkmış (ve kontenjanı en yüksek program olmuş).

Uzaktan Eğitim (%0):

Uzaktan eğitim kontenjanı 2.220'ye oturmuş görünüyor. Geçen sene 2.320 olan uzaktan eğitim kontenjanı bu sene 2.220'ye düşürülmüş. Kontenjanı en yüksek Uzaktan Eğitim programları son iki yıldır olduğu gibi bu yıl da Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Gazetecilik ile Radyo, Televizyon ve Sinema.

İkinci Öğretim (-%4,5):

İkinci öğretim kontenjanlarındaki düşüş devam ediyor. 2018'de 68.615 olan kontenjan, sırasıyla 47.011'e, 38.891'e, 35.956'ya, bu yıl ise 34.346'ya düşürülmüş—yani 2018'deki kontenjanın yarısı ortadan kaldırılmış. İkinci Öğretimden çıkılması gerektiğini savunan birisi olarak bu kontenjan düşüşünü olumlu karşıyorum. En büyük kontenjan artışları (zaten örgün öğretimde kontenjanları çok şişik olan) İslami İlimler ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi programlarında. Bu artışları anlamak güç. En büyük düşüşler ise Tarih ve Sağlık Yönetiminde. Açık ara ile en yüksek ikinci öğretim kontenjanı İlahiyat/İslami İlimler programlarında (5.883). Sonra da Türk Dili ve Edebiyatı (2.540) ve Tarih (2.385) geliyor. Endüstri 4.0'ın konuşulduğu günlerde ikinci öğretimdeki mühendislik programlarının toplam kontenjanının, İlahiyat ve İslami İlimlerin toplam kontenjanından düşük olması bana dikkat çekici geldi.

MTOK'un 2.825 olan toplam kontenjanının %74'unun de İlahiyat ve İslami İlimlere ayrılmış olmasını ilginç buldum. Toplam kontenjanı sadece 683 olan UOLP programlarından ve 183 olan KKTC uyruklu kontenjanlarından bahsetmeyip en popüler olan birkaç lisans programına değineceğim.

Tıp (+%4,6)

Tıp kontenjanındaki artış devam ediyor. 2018'de 14.325 olan kontenjan, önce 15.050'ye sonra 16.448, sonra 17.176'ya çıkmıştı. Bu sene de %4,6'lık bir artış ile 17.964'e çıktı. ÜniVeri raporuna göre mezunların en yüksek maaş ile en hızlı iş bulduğu alan tıp olduğundan, bu artışı adaylar olumlu karşılayacaktır. Bu sene 66 tıp fakültesinde kontenjan artışları olmuş. En büyük artış, 41 ile bakanlıklar adına Sağlık Bilimleri Üniversitesinde okuyacak öğrenci kontenjanında görülüyor—ki bu üniversite grubunun toplam kontenjanı zaten 655 idi! En büyük kontenjan düşüşü ise 70 ile Atatürk Üniversitesinde görülüyor; sadece 8 üniversitede kontenjan düşürülmüş. Bu sene bir adet yeni tıp fakültesi açılmış: Gaziantep İslam Bilimleri ve Teknoloji Üniversitesi'nde. Adayların tercih yaparken artan ve azalan kontenjanlara dikkat etmesi gerek. Bunun yanında adayların son birkaç yıl içinde açılmış olan tıp fakültelerini veya kontenjanı çok yüksek olan fakülteleri seçerken birkaç defa düşünmeleri gerekiyor.

Hukuk (+%2,2)

Hukuk kontenjanı 16.000 civarında oynamaya devam ediyor. 2018'den bu yana 16.420'den 16.097'ye indirilen sonra 16.327'ye çıkarılmış, geçen sene ise 16.001'e indirilmiş ve son 4 yılın en düşük seviyesini görmüştü. Bu sene ise iki yeni fakültenin de açılması ile toplam kontenjan 16.359 olarak son 5 yıldaki en yüksek ikinci seviyesine ulaştı. Yeni açılanların yanında tam 39 üniversitede kontenjan artırılırken, 12 üniversitede azaltılmış. Kontenjanı azaltılan devlet üniversitesi yok.

YÖK kuralına göre hukuk fakültelerinde asgari 8 öğretim üyesi bulunması şart olmakla birlikte 2 fakülte kılavuza göre bu şartı karşılamıyor! Tokat'ta 7, yeni açılan Sivas'ta ise 6 öğretim üyesi görünüyor. Bunun yanında 8 hukuk fakültesinde (Boğaziçi dahil) Profesör yok! Son yıllarda gördüğümüz Hukuk kontenjanlarındaki boşlukları, sektörün doygunluğa ulaştığını, hukuk barajını ve bu alandaki öğretim üyesi sorunlarını düşünürsek, bu alanda yeni fakülte açılmasını veya kontenjan artırımını desteklemek zor. Tercih yapan öğrencilerin kontenjan-öğretim üyesi oranına dikkat etmesini ve bu oranın 10 veya altında olduğu okulları tercih etmelerini öneriyorum. Bu kritere (ki ortalama hukuk eğitiminin 5 yıl süreceğini düşünürsek, bu kriter 50 öğrenciye bir hoca anlamına gelir) göre ülkemizdeki 80 hukuk fakültesinin yarısında yeterli öğretim üyesi bulunmuyor! Örneğin Necmettin Erbakan Üniversitesi'ndeki 201 kontenjan, bu fakültenin toplam öğrenci sayısının 1.000 civarında olduğu anlamına geliyor, fakat sadece 9 öğretim üyeleri var! Bu üniversiteye nasıl 201 kontenjan verilir?

Özellikle üniversite içi süreçlerin çalıştırılmaması nedeniyle hukuksuz açıldığı iddia edilen Boğaziçi Üniversitesi Hukuk fakültesini tercih edecek adayların iki defa düşünmesi gerek. Ben bu fakültenin mezun vermeden kapatılmasını (ve öğrencilerin başka üniversiteler gönderilmesini) olası görüyorum.

İlahiyat ve İslami İlimler (iii) (+%1)

Geçen sene toplam kontenjanı 19.531 olan bu alanın bu seneki kontenjanı küçük bir artış ile 19.669 oldu. Bu alan bu sene de tüm alanlar arasında kontenjanı en yüksek alan olma özelliğini korudu. Dördü vakıf, birisi KKTC, ikisi diğer ülkelerde ve 89'u da devlet üniversitelerinde bulunan bu fakültelerdeki ortalama kontenjan 200'un üzerinde. Bu kontenjan bir işgücü planlaması sonucu olarak mı kararlaştırılıyor, yoksa açılmış olan imam hatip liselerinin mezunlarının sayısına göre mi belirleniyor, bilemiyorum. Anlaşılan ülkede en çok aranan mezunlar ilahiyat mezunları! Bu mezunların gelecekte (10-20-30 yıl sonra) ekonomiye nasıl katkıda bulunabileceklerini bilmiyorum.

Eğitim (+%2)

Ülkede yükseköğretimin planlanmasında talebin pek rol oynamadığına belki de en güzel örnek Eğitim olmaya devam ediyor. Bu yıl içinde "Öğretmenliği" ve "Rehberlik" sözcüklerinin geçtiği programların toplam kontenjanı 42.215. Bu rakam geçen sene 41.331 idi. Bazı tahminlere göre 700.000'in üzerine

öğretmen adayı atanmayı beklerken ve MEB 2021’de sadece 20.000 öğretmen atayabilmiş iken, 42.215 öğrenciyi eğitim fakültelerine almayı makul karşılamak zor.

Mühendislik (+%5)

Mühendislik kontenjanlarında son yıllarda gördüğümüz düşüş bu yıl yerini artışa terk etmiş. 2019’da 76.665 olan toplam mühendislik kontenjanı 2020’de 70.396’ya düşürülmüş, 2021’de ise 68.444’e düşürülmüş idi, fakat bu sene 71.905’e çıktı. Kontenjanı en çok artan programlar benim için sürpriz değil: Bilgisayar (1.089), Yazılım (664), Elektrik-Elektronik (645) ve Endüstri (336). Fakat kontenjanı en çok düşen program şaşırtıcı: Malzeme (300’den 220’ye düşmüş).

En yüksek kontenjan açık ara ile Bilgisayarda (13.251). Daha sonra son yıllarda popülaritesi yeniden yükselmeye başlayan Elektrik-Elektronik (10.624) ve Makine (8.455) geliyor. Uzun yıllardır popüler olan Endüstrinin kontenjanı ise sadece 7.258—dolayısıyla bu program oldukça yüksek bir sıralama ile almaya devam edecek. İnşaattaki düşüş durulmuş. İki yıl önce 12.070’ten 8.271’e düşmüş olan kontenjan geçen yıl da 6.257’ye düşmüştü (yani iki yılda İnşaat Mühendisliği kontenjanı neredeyse yarılanmıştı). Bu yıl ise bu en eski mühendislik dalının kontenjanı minik bir artış ile 6.333 olmuş. Bu 5 köklü mühendislik programındaki kontenjan toplamı tüm mühendislik kontenjanlarının neredeyse üçte ikisini oluşturuyor. Mühendislik düşünen öğrencilere önerim bu temel mühendislik alanlarını tercih etmeleri.

Bence inşaat mühendisliğindeki fırsat bu yıl da devam edecek; bu programa oldukça düşük puanlarla girilebilecek ve vakıflarda en yüksek burslar alınabilecek. Bunun nedeni adayların miyop bir bakış ile inşaat sektöründeki krizden dolayı inşaat mühendisliğini tercih etmemesi. Bu tercihte iki sorun var: 1) aday 5 sene sonra mezun olacak ve krizler daha kısa süreli olur, 2) inşaat mühendisliğini bitirenlerin çoğu konut inşaatı sektöründe çalışmadıkları gibi (yol, kanal, köprü, baraj vs.) birçoğu inşaat sektöründe bile çalışmıyor.

Mimarlık (%0)

İnşaat sektöründeki krizin etkisini hisseden diğer bir program da Mimarlık. 2019’daki toplam kontenjan 8.641 iken 2020’de kontenjan 7.985’a, 2021’de ise 7.434’e gerilemiş, fakat bu yıl 7.412’de durulmuş. Ben tasarım eğitiminin girişimcilikten yöneticiliğe kadar birçok alanda ise yaradığını düşünüyorum ve bu programda inşaata benzer bir fırsat görüyorum. Bu bölüme de daha düşük sıralamalar ile girilebilir ve vakıflarda daha yüksek burslar alınabilir.

İlginç bulduğum birkaç alan:

- Geçmişte sistemimizdeki **Siyaset** balonundan epeyce söz etmiştim. Bu balon bu yıl da pek sönmemiş. Sadece “Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi”, “Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler”, “Uluslararası İlişkiler” programlarında 2019’da 18.003 kontenjan varmış. 2020’de 17.779’a inmiş olan kontenjan, 2021’de ise 18.556’ya çıkararak rekor kırmış! Bu yıl ise küçük bir düşüş ile 18.326 olmuş. Bu alanın kontenjan planlamasında ÜniVeri raporu sürekli göz ardı ediliyor.
- Kontenjanı sürekli artan bir program da **Psikoloji**. 2019’da 8.644 olan kontenjan 2020’de 10.163’e, 2021’de ise 11.409’a, bu yıl ise 11.956’ya çıkarılmış. Bu kadar psikoloji mezununun ne yapacağını merak ediyorum.
- **İktisat**, Ekonomi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ekonometri ve Ekonomi-Finans balonu da pek sönmemiş. 2019’daki 15.029 toplam kontenjan, sırasıyla 14.402 ve 15.508 olmuş, bu yıl ise küçük bir düşüş ile 15.334 olmuş. Buna karşılık İşletme’nin kontenjanı geçen yıl 14.091 iken bu yıl 13.634’e çekilmiş. Piyasadaki işlere bakılıyorsa, iktisat (ve türevleri) kontenjanı işletme

kontenjanından epey daha küçük olurdu. İktisat okumayı düşünen öğrencilere önerim işletmede yandal yapmaları—çünkü iş başvuruları yaparken işletme mezunları ile rekabet edecekler.

Kontenjanı en çok değişen programlar

Son iki yıl en az 1.000 kontenjanı olan toplam 90 program bulunuyor. Bu programlar içinde oransal olarak kontenjanı en çok artanları %46 ile Halkla İlişkiler ve Reklamcılık (4.737'den 6.918'e çıkmış) ve %36 ile Görsel İletişim Tasarımı (2.435'den 3.320'ye çıkmış). Halkla İlişkiler ve Reklamcılığın artışının Açıköğretimden kaynaklı olduğunu vurgulamakta yarar var. Kayda değer diğer artışlar ise %9 ile Bilgisayar Mühendisliği (12.162'den 13.251'e çıkmış), ve %20 ile Yazılım Mühendisliği (3.328'den 3.992'ye çıkmış).

Kontenjanı en çok düşenler ise %45 ile Spor Yöneticiliği (1.900'den 1.044'e düşmüş), %21 ile Odyoloji (1.640'dan 1.295'e), %11 ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (6.747'den 6.024'e), %10 ile Havacılık Yönetimi, %8'er ile Sağlık Yönetimi, Lojistik Yönetimi ve Kamu Yönetimi. Adaylar tercih yaparken bu önemli kontenjan değişikliklerini mutlaka dikkate almalı. Kontenjanı artan programlarda sıralamaların aşağıya, azalan bölümlerde ise yukarı gitmesi beklenir. Fakat Bilgisayar ve Yazılım Mühendisliklerindeki yüksek talep bu kontenjan artışını rahatlıkla silip süpürecektir. Azaltılan kontenjanları genellikle desteklerim, fakat ülkenin demografisine ve yaşlılık trendine baktığımızda kontenjanı azaltılan Odyoloji, Sağlık Yönetimi, Fizyoterapi/Rehabilitasyon, ve Beslenme/Diyetetik programlarında yanlış yapılmış olabileceğini düşünüyorum.

En yüksek kontenjanlı programlar

2022 için en yüksek kontenjana sahip 30 program (veya program grubu) aşağıdaki tabloda. Bu programların toplam kontenjanı, tüm sistemdeki lisans kontenjanının %60'ını oluşturuyor.

Sıra	Program	2021 Kont.	2022 Kont.	Fark	Oran
1	İlahiyat (1)	19531	19669	138	0.7%
2	Siyaset (2)	18556	18326	-230	-1.2%
3	Tıp	17176	17964	788	4.6%
4	Hemşirelik	16626	17224	598	3.6%
5	Hukuk	15871	16259	388	2.4%
6	İktisat (3)	15508	15334	-174	-1.1%
7	Tarih	14206	13799	-407	-2.9%
8	İşletme	14091	13634	-457	-3.2%
9	Bilgisayar Mühendisliği	12162	13251	1089	9.0%
10	Türk Dili ve Edebiyatı	13205	12968	-237	-1.8%
11	Psikoloji	11409	11956	547	4.8%
12	Elektrik-Elektronik Müh.	9979	10624	645	6.5%
13	Diş Hekimliği	8356	8826	470	5.6%
14	Makine Mühendisliği	8369	8455	86	1.0%
15	Sosyoloji	8004	7753	-251	-3.1%
16	Mimarlık	7434	7412	-22	-0.3%
17	Endüstri Mühendisliği	6922	7258	336	4.9%
18	Sağlık Yönetimi	7827	7209	-618	-7.9%
19	Halkla İlişkiler ve Reklam.	4737	6918	2181	46.0%

20	Beslenme ve Diyetetik	6909	6493	-416	-6.0%
21	İnşaat Mühendisliği	6257	6333	76	1.2%
22	Sosyal Hizmet	6453	6179	-274	-4.2%
23	Fizyoterapi ve Rehab.	6747	6024	-723	-10.7%
24	Yönetim Bilişim Sistemleri	5797	6020	223	3.8%
25	İngiliz Dili ve Edebiyatı	5905	5962	57	1.0%
26	Rehberlik ve Psikolojik Dan.	5887	5939	52	0.9%
27	Gastronomi ve Mutfak San.	6009	5932	-77	-1.3%
28	Maliye	5981	5882	-99	-1.7%
29	Çocuk Gelişimi	5851	5651	-200	-3.4%
30	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	5308	5302	-6	-0.1%

Notlar:

- (1) İlahiyat ve İslami Bilimler/İlimler
- (2) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Uluslararası İlişkiler
- (3) İktisat, Ekonomi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ekonometri ve Ekonomi-Finans

Yukarıdaki kontenjan sayıları Açıköğretim programlarını da içeriyor.

Tabloda dikkat çeken noktalar:

- Kontenjanı en yüksek 2 alan beşerî ve sosyal bilimler alanı. Bu çalışmayı yapmaya başladığımdan beri ilk 2 değişmedi.
- Tıp (%4,6), Hemşirelik (%3,6) ve Diş Hekimliği (%5,6) programlarındaki artışlar sağlık programlarına verilen önemi vurguluyor.
- Öte yandan sağlık sektöründe anlamlandırılması biraz güç değişiklikler de var. Geçen sene %11 artan Beslenme ve Diyetetik bu sene %6 azaltılmış. Yine geçen sene %13 artan Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, bu sene %10,7 azaltılmış. Neden arttırıldılar, neden azaltıldılar?

Sıralamalar ile ilgili birkaç not:

- Sağlık Yönetimi programının da bir İşletme programı olduğu düşünülebilir ve bu durumda İşletme + Sağlık Yönetimi en tepeye çıkar.
- Elektrik Mühendisliği, Elektronik Mühendisliği ve Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği kontenjan toplamı 1.256, ve bunlar Elektrik-Elektronığe eklenebilir.
- Bilgisayar Mühendisliğine yakın programların kontenjanları ise şöyle: Yönetim Bilişim Sistemleri (işletme ile bilgisayar arasında bir program) 6.020 (%3,8 artış), Yazılım Mühendisliği 3.392 (%20 artış). Bunları Bilgisayar'a eklersek bu 3 programın toplamı en tepede yer alır.

Vakıf Bursları

Burs	2019	2020	2021	2022		2019	2020	2021	2022
0%	11770	11783	11565	11068		14.4%	13.4%	12.5%	12.3%
25%	6813	6548	7938	5555		8.4%	7.5%	8.6%	6.2%
50%	34648	53748	56149	56555		42.5%	61.2%	60.8%	63.0%
75%	18454					22.6%	0.0%		
100%	9841	15760	16744	16531		12.1%	17.9%	18.1%	18.4%
Toplam	81526	87839	92396	89709		100%	100%	100.0%	100.0%

Tabloda görüldüğü gibi, vakıflarda tam ücretli eğitim (yani %0 burs) kontenjanı neredeyse hiç değişmemiş, fakat toplam kontenjan arttığından toplamdaki oranı düşmüş. Bu kategori tüm sistemdeki toplam kontenjanın sadece %3'ünü oluşturuyor. Vakıfların tam burslu kontenjanları ise %70 artmış. 2019'a kıyasla 6.700 öğrenci daha tam burslu eğitim alabilecek. %50 burslu öğrenci oranı ise 2019'a kıyasla %63 artış ile 56.555'e çıkmış. %25 burslu sayısı geçen artmış iken bu yıl epey düşmüş. Vakıfların bu kontenjanları doldurup dolduramayacağını yakında göreceğiz.

Sonuç:

Geçmişteki yazılarımda da belirttiğim üzere, Türkiye'deki üniversite kontenjanlarının akademik veya ekonomik nedenlerle değil siyasi nedenlerle artırıldı, bu yanlış politika genç işsizliği sorununu çözmeyip sadece öteledi. Üniversitelerimiz iş dünyasının beklentilerinden kopuk bir şekilde diplomalı işsiz yetiştiriyorlar. Birçok kontenjan ciddi olarak geriye çekilmeli, kontenjanlar öğretim üyesi sayısına endekslenmeli, birçok programda ikinci öğretimden çıkılmalı ve kontenjan planlama sürecinde gelecekteki istihdam piyasası beklentileri kullanılmalı.

Birkaç yıl önce bu konuda yazdığım bir Medium yazısını şöyle bitirmiştım:

Tüm programlarda kontenjan planlamasının ülkenin (ve dünyanın) gelecekteki ihtiyaçlarına ve istihdam beklentilerine göre yapılması gerekirken, benim gözlemim doluluk oranlarına bakarak kontenjan planlaması yapıldığı. Bunu yanlış olduğunu her yazımda belirtiyorum; bir kere daha belirtmekten zarar gelmez diye düşünüyorum. Gelecek sene kontenjanların belirlenmesinde şu 3 faktör göz önünde tutulmalı:

- 1) *Bu seneki doluluk istatistikleri rahvet yaratmamalı ve kontenjan balonu olan bölümlerde kontenjanlar azaltılmalı. Geçen seneki sınav ve sistem değişikliğinin yarattığı balon bu sene temizlendi. Gelecek sene talep bu seneki kadar yüksek olmayabilir.*
- 2) *Tüm programlarda (yeni öğrenci)/(öğretim üyesi) oranı en fazla 10 olmalı (ki programın tümündeki oran 40'ı geçmesin). Asgari kadro kısıtlarına uymayan bölümlere kontenjan verilmemeli. Örgün eğitimde bile kontenjanların dolmadığı programlarda ikinci öğretimden çıkılmalı.*
- 3) *Üni-Veri sonuçları dikkate alınmalı. İstihdam oranı düşük ve nitelik uyumsuzluğu yüksek bölümlere daha az kontenjan verilmeli. Üni-Veri benzeri bir çalışma da ülkenin önümüzdeki 10 yıldaki işgücü gerekliliği üzerine yapılmalı ve bu çalışma piyasası araştırması kontenjanların belirlenmesinde rol oynamalı.*

Yine geçmişteki bir kontenjan yazımın sonunda ise, gereken değişikliklerin kısa vadede yapılmayacağı yönündeki kaygımı vurgulamıştım. "Yükseköğretimdeki o muhteşem ataletin bu çarpık sistemin -belki birkaç kozmetik değişiklik ile ama temelde- tüm çarpıklığı ile devam etmesini sağlayacağından korktuğumu" belirtmiş ve yazıyı şöyle bitirmiştım: "Benden uyarması. Umarım yanılırim." Maalesef geçen yıl da bu yıl da yanılmadım.